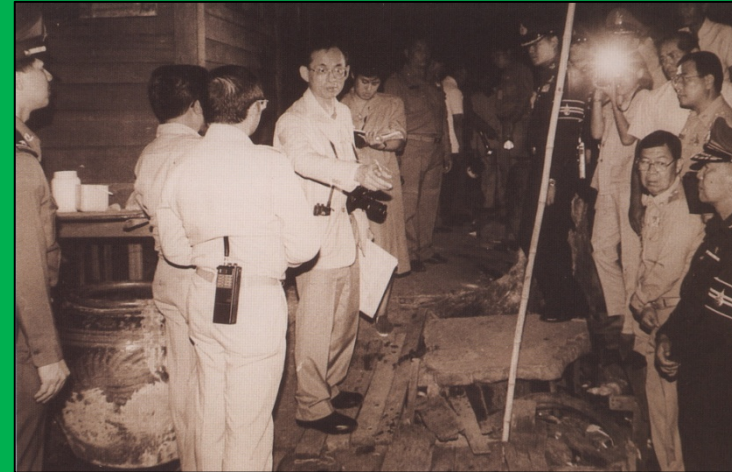

โครงการแก้มลิงเพื่อการป้องกันน้ำท่วม กรุงเทพมหานคร

สำนักการระบายน้ำ
กรุงเทพมหานคร

พระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ด้านตะวันออกกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523

พระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2523 พระราชทานเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2523 และวันที่ 16 ธันวาคม 2523 แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณากำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำท่วมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยมีพระราชดำริถึงวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมโดยเฉพาะพื้นที่ทางด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร 5 ประการ คือ

1. เร่งระบายน้ำให้ออกทะเล โดยผ่านแนวคลองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร
2. กำหนดให้มีเขตพื้นที่สีเขียว (Green Belt) เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมือง และเพื่อแปรสภาพให้เป็นทางระบายน้ำได้ด้วย เมื่อน้ำหลาก
3. สร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขตชุมชนกรุงเทพมหานคร
4. สร้างสถานที่กักเก็บน้ำตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยในโครงการป้องกันน้ำท่วม
5. ขยายทางน้ำหรือเปิดทางน้ำในจุดที่ผ่านทางหลวงหรือทางรถไฟ

พ.ศ. 2527-2529

สำนักการระบายน้ำได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญญี่ปุ่น (JICA) ศึกษาจัดทำแผนแม่บทเป็นระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำพื้นที่ด้านตะวันออกของกทม.ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 500 ตร.กม.

จากผลการศึกษาได้เสนอแนะให้จัดหาพื้นที่ชะลอน้ำ (Retention Area) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบระบายน้ำพื้นที่ 44 ตร.กม.

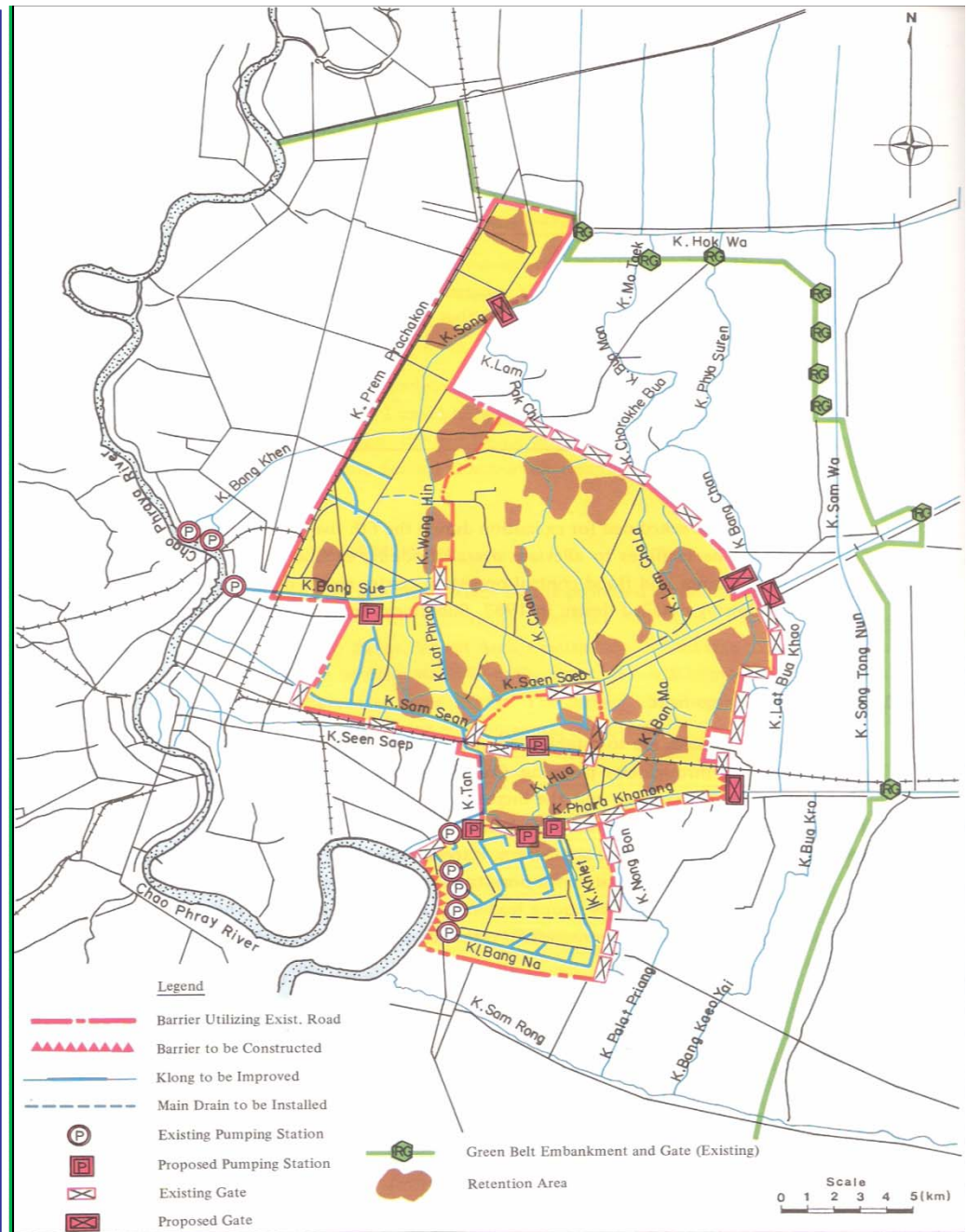

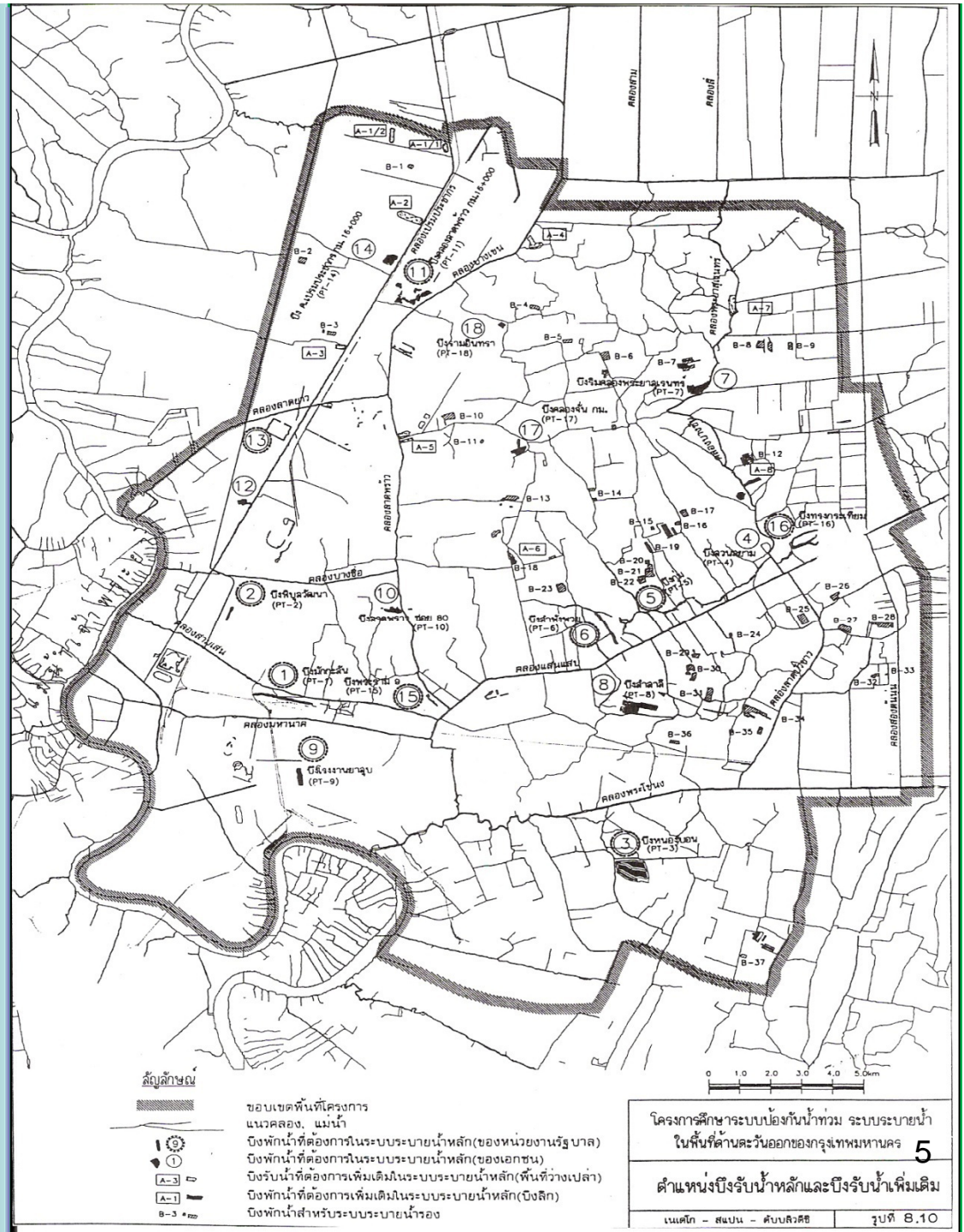
Fig . s.3 .

PROPOSED FACILITIES IN THE FEASIBILITY STUDY

4

สำนักการระบายน้ำได้ดำเนินการตามผลการศึกษาที่เสนอโดย JICA จนถึง พ.ศ.2539 พื้นที่ กทม.มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ต้องมีการศึกษาทบทวนผลการศึกษาที่ผ่านมา โดยได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา NEDECO จากประเทศเนเธอร์แลนด์ ร่วมกับที่ปรึกษาไทยทำการศึกษาจัดทำแผนแม่บทระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำด้านตะวันออก กทม. ครอบคลุมพื้นที่ 650 ตร.กม.

จากผลการศึกษาได้เสนอแนะให้จัดหาบึง สระ เพื่อรองรับน้ำจำนวน 26 แห่งเพื่อช่วยระบบระบายน้ำที่มีขีดจำกัด โดยมีปริมาณน้ำส่วนเกินที่ต้องเก็บกักประมาณ 13 ล้าน ลบ.ม.

แก้มลิงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

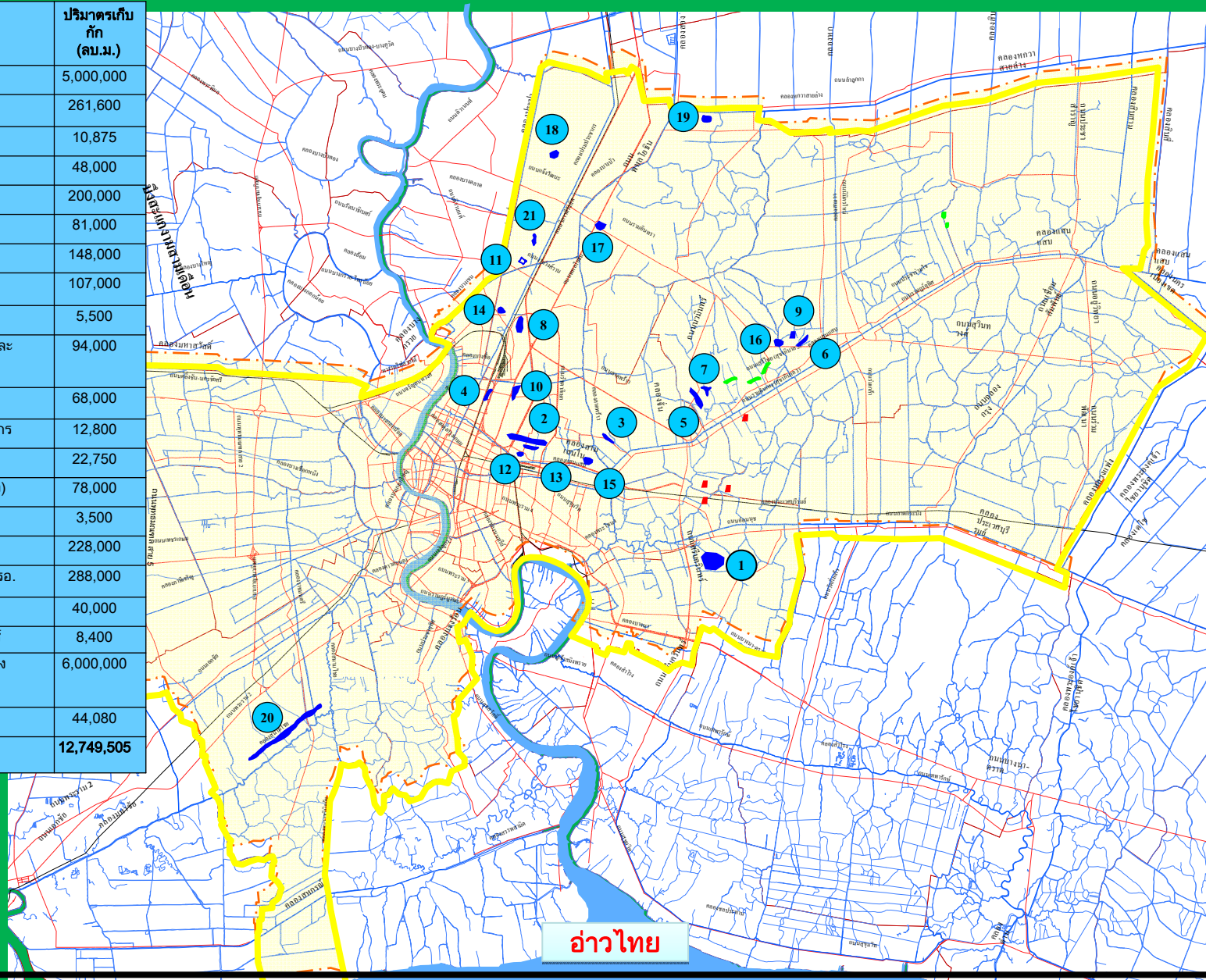
1. **แก้มลิงเอกชน** เป็นที่ลุ่ม บึง สระ ที่อยู่ในพื้นที่ของเอกชน เก็บน้ำตามหมู่บ้านจัดสรร บ้านเรือนพักอาศัย มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ส่วนใหญ่จะไม่สามารถใช้ได้เต็มที่ เนื่องจากมีน้ำเต็มพื้นที่แก้มลิง ไม่มีการพร่องน้ำให้มีระดับต่ำ เพื่อรองรับฝนตกในพื้นที่
2. **แก้มลิงสาธารณะ** เป็นบึง สระ แอ่งน้ำสาธารณะ ที่มีขนาดใหญ่ รองรับน้ำได้เป็นจำนวนมาก อยู่ใกล้คลองระบายน้ำ และระบบระบายน้ำ น้ำสามารถไหลถ่ายเทเข้าออกแก้มลิงได้ต่อเนื่องอยู่ในความดูแลของกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2532

ให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจที่มี บึง สระ แอ่งน้ำ สำหรับ เก็บกักน้ำเพื่อการป้องกันน้ำท่วม สงวนพื้นที่ ดังกล่าวไว้ ห้ามไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ดังกล่าว ที่จะทำให้เสียประโยชน์ในการรองรับและเก็บกักน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม กรณีมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ให้หน่วยงานนั้นๆ สร้างระบบเก็บกักน้ำที่มีปริมาตรไม่น้อยกว่าเดิมมาทดแทน หากไม่สามารถดำเนินการได้ ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรี พิจารณาทบทวนเป็นการเฉพาะราย

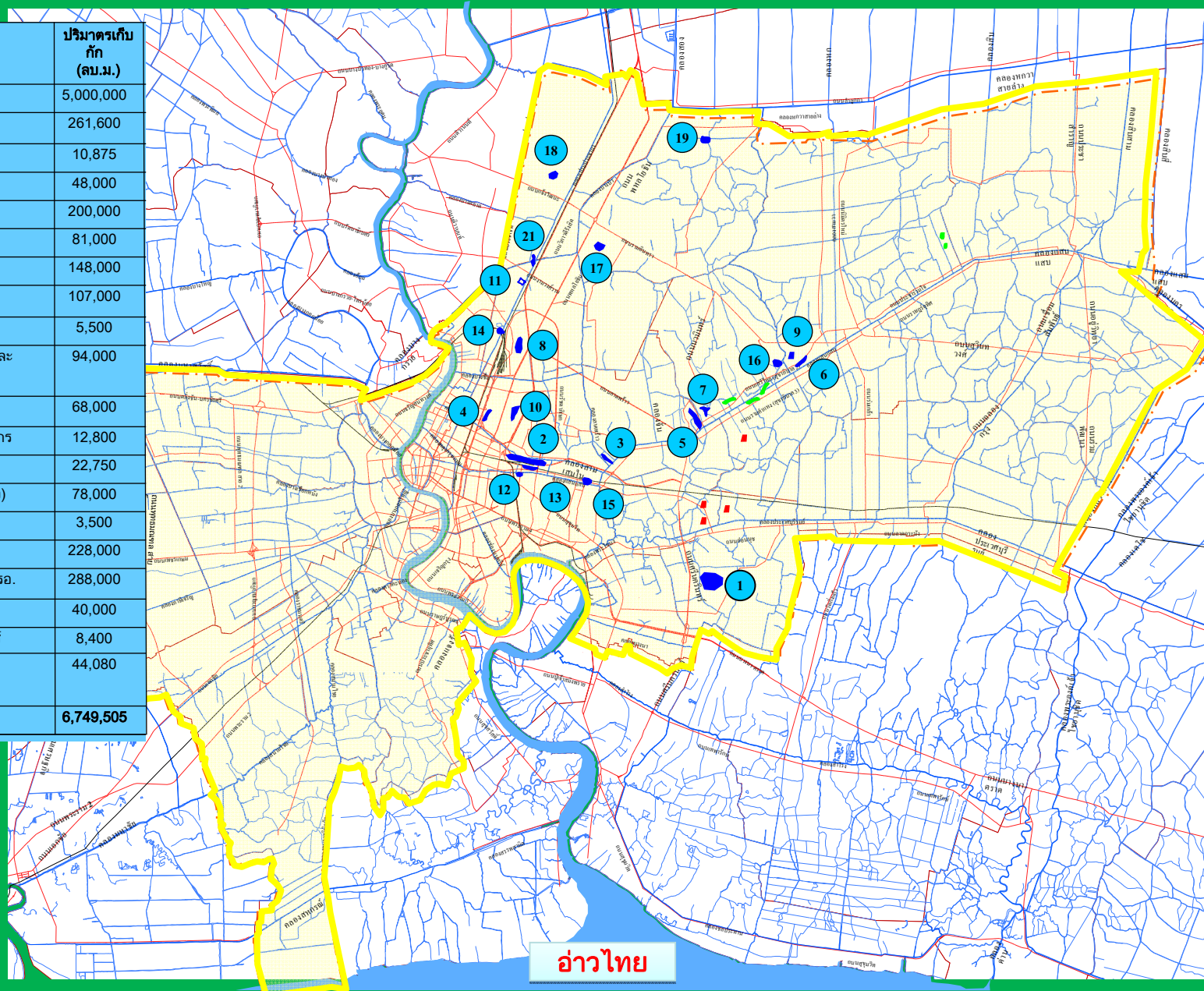
โครงการจัดหาพื้นที่แก้มลิง

ลำดับ	บึงรับน้ำที่จัดหาได้	ปริมาตรเก็บกัก (ลบ.ม.)
1.	บึงหนองบอน	5,000,000
2.	บึงมักกะสัน	261,600
3.	บึงพระราม 9	10,875
4.	บึงพิบูลวัฒนา	48,000
5.	บึงลำพังพวย	200,000
6.	บึงทรงกระเทียม	81,000
7.	บึงกุ่ม	148,000
8.	บึงสนามกอล์ฟรถไฟ	107,000
9.	บึงตากุด	5,500
10.	บึงกองพลทหารม้าที่ 2 และ กองพัน 1 รอ.	94,000
11.	บึงเรื่อนจำคลองเปรม	68,000
12.	บึงข้าง ร.พ.บุรฉัตรไชยกร	12,800
13.	บึงเลือดดำ	22,750
14.	บึงปูนซีเมนต์ไทย (บึงฝรั่ง)	78,000
15.	บึงเอกมัย	3,500
16.	บึงสวนสยาม	228,000
17.	บึงในกรมทหารราบที่ 11 รอ.	288,000
18.	บึงสีกัน	40,000
19.	บึงข้างโรงเรียนแอนเนกซ์	8,400
20.	แก้มลิงคลองมหาชัย-คลองสนามชัย(ในพื้นที่กทม.)	6,000,000
21.	บึงลาดโตนด(หลักสี่)	44,080
	รวมปริมาณเก็บกัก	12,749,505

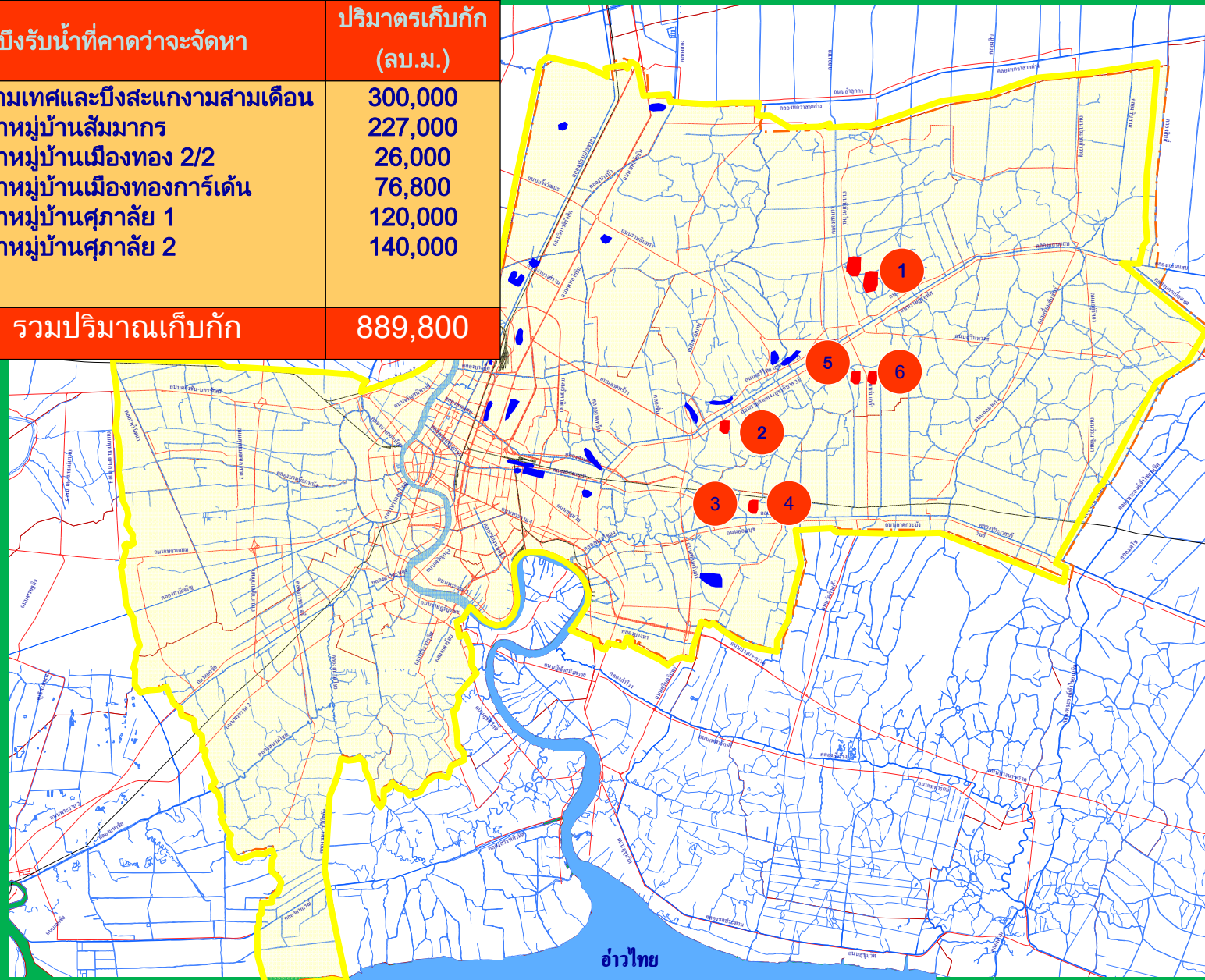
การจัดการพื้นที่แก้มลิงด้านตะวันออก กทม.

ลำดับ	บึงรับน้ำที่จัดหาได้	ปริมาณเก็บกัก (ลบ.ม.)
1.	บึงหนองบอน	5,000,000
2.	บึงมักกะสัน	261,600
3.	บึงพระราม 9	10,875
4.	บึงพิบูลวัฒนา	48,000
5.	บึงลำพังพวย	200,000
6.	บึงทรงกระเทียม	81,000
7.	บึงกุ่ม	148,000
8.	บึงสนามกอล์ฟพรโต	107,000
9.	บึงตากาศุ	5,500
10.	บึงกองพลทหารม้าที่ 2 และ กองพัน 1 รอ.	94,000
11.	บึงเรื่อนจำคลองเปรม	68,000
12.	บึงข้าง ร.พ.บูรฉัตรไชยากร	12,800
13.	บึงเสือด่า	22,750
14.	บึงปูนซีเมนต์ไทย (บึงฝรั่ง)	78,000
15.	บึงเอกมัย	3,500
16.	บึงสวนสยาม	228,000
17.	บึงในกรมทหารราบที่ 11 รอ.	288,000
18.	บึงสีกัน	40,000
19.	บึงข้างโรงเรียนแอนเนกซ์	8,400
20.	บึงลาดโตนด(หลักสี่)	44,080
	รวมปริมาณเก็บกัก	6,749,505

แก้มลิงด้านตะวันออก กทม.ที่จะจัดหาเพิ่มเติม

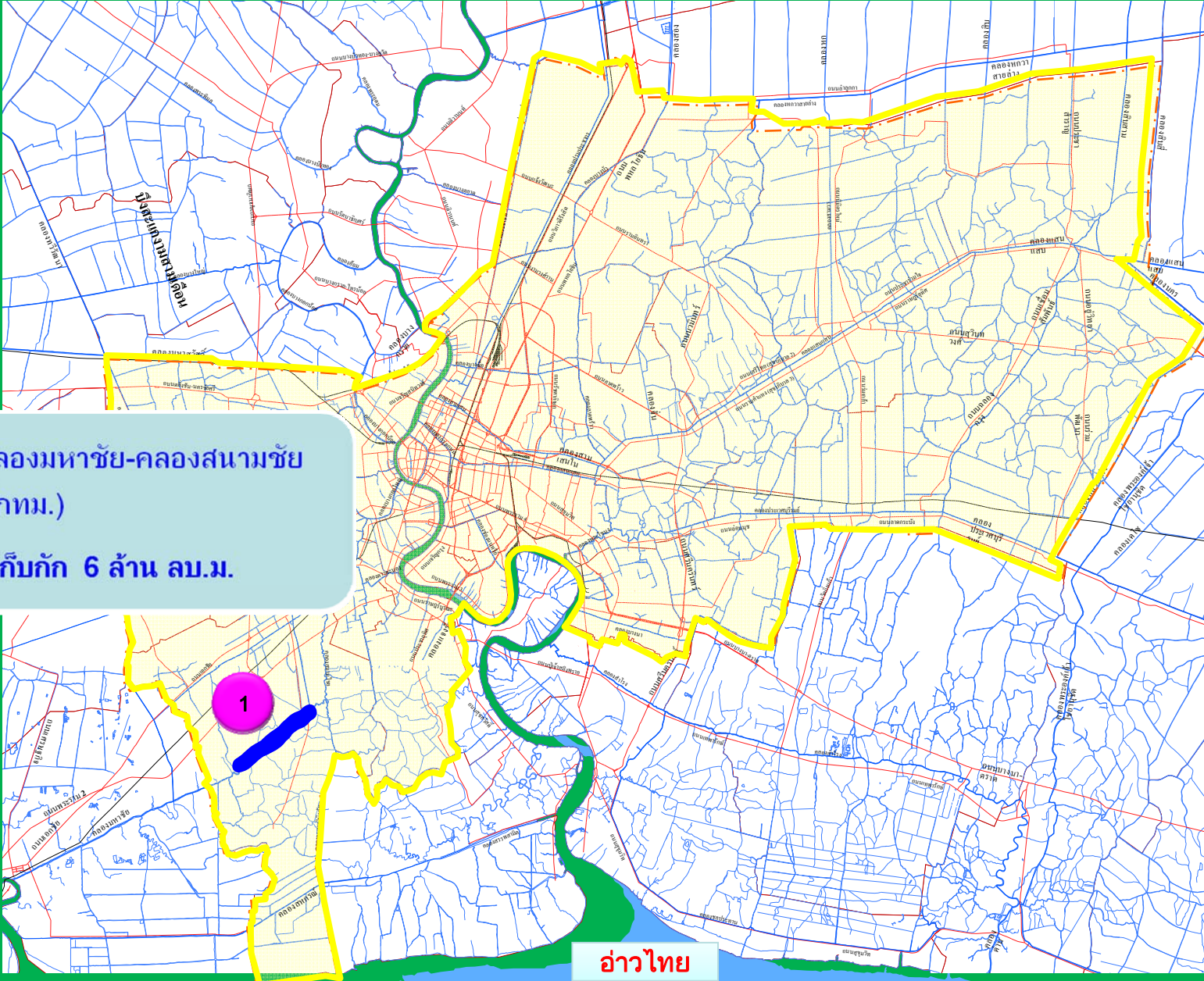
ลำดับ	บึงรับน้ำที่คาดว่าจะจัดหา	ปริมาณเก็บกัก (ลบ.ม.)
1.	บึงมะขามเทศและบึงสะแกงามสามเดือน	300,000
2.	บึงรับน้ำหมู่บ้านสัมมากร	227,000
3.	บึงรับน้ำหมู่บ้านเมืองทอง 2/2	26,000
4.	บึงรับน้ำหมู่บ้านเมืองทองการ์เด้น	76,800
5.	บึงรับน้ำหมู่บ้านศุภาลัย 1	120,000
6.	บึงรับน้ำหมู่บ้านศุภาลัย 2	140,000
รวมปริมาณเก็บกัก		889,800

พื้นที่ด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา(ฝั่งธนบุรี)ยังเป็นที่ชุมชนหนาแน่นน้อยถึงปานกลาง มีที่ลุ่มที่ว่าง คูคลองซึ่งเป็นแก้มลิงธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ปัญหาน้ำท่วมจากฝนตกจึงมีน้อยกว่าฝั่งตะวันออก

พ.ศ.2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการโครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-สนามชัย” เพื่อช่วยระบายน้ำท่วมขังพื้นที่ตอนบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาโดยให้แก้มลิงทำหน้าที่รวบรวม รับและดิ่งน้ำท่วมขังจากพื้นที่ตอนบนลงมาเก็บไว้ในโครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-สนามชัย” ก่อนจึงระบายลงสู่ทะเลโดยผ่านคลองที่เชื่อมต่อคลองมหาชัย-สนามชัยกับชายฝั่งทะเล

พื้นที่แก้มลิงด้านตะวันตก กทม.

แก้มลิงคลองมหาชัย-คลองสนามชัย
(ในพื้นที่กทม.)
ปริมาตรเก็บกัก 6 ล้าน ลบ.ม.

อ่าวไทย

พ.ศ.2541 กรมชลประทานร่วมกับกรุงเทพมหานครดำเนินการสร้างโครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-สนามชัย” พื้นที่ปิดล้อมรวม 75.4 ตร.กม.

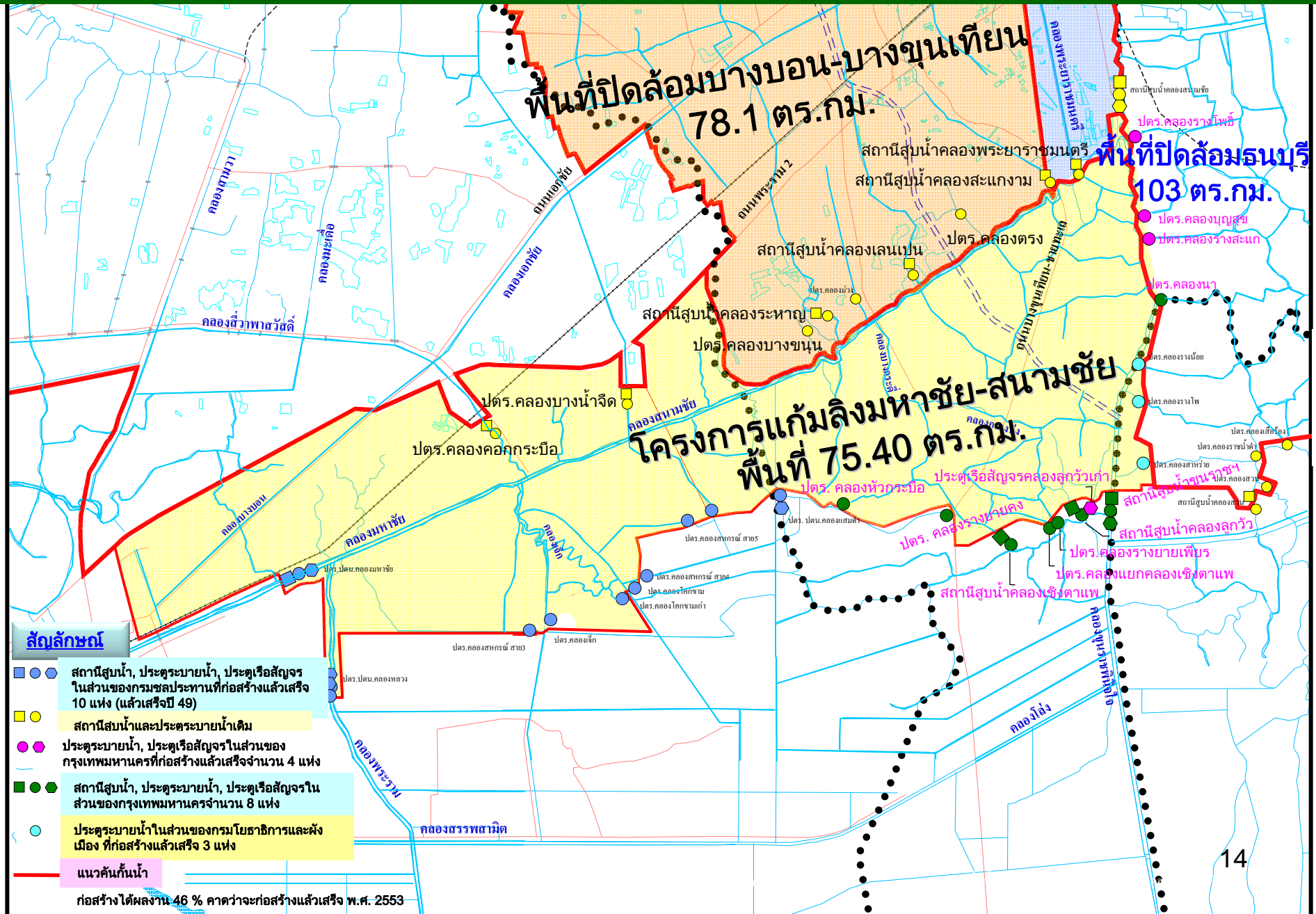
- ❖ กรมชลประทานสร้างสถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ และประตูเรือสัญจร รวม 10 แห่งแล้วเสร็จ
- ❖ กทม.อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง 12 แห่ง และแนวป้องกันน้ำท่วม ดังนี้
 - ก่อสร้างสถานีสูบน้ำและประตูระบายน้ำ 3 แห่ง
 - ก่อสร้างประตูระบายน้ำ 8 แห่ง
 - ก่อสร้างประตูเรือสัญจร 1 แห่ง
 - ก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วม 4500 เมตร

ผลการดำเนินการรวมได้ 46 %

โดยประตูระบายน้ำ 3 แห่ง และประตูเรือสัญจร 1 แห่ง แล้วเสร็จ

ส่วนที่เหลืออีก 8 แห่ง จะแล้วเสร็จใน พ.ศ.2553

สภาพคั้นป้องกันและอาคารชลศาสตร์ โครงการแก้มลิงมหาชัย-สนามชัย

เมื่อ พ.ศ. 2549 กทม.เสนอขอแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2544 เพื่อกำหนดให้มีพื้นที่รองรับและเก็บกักน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่โครงการจัดสรรที่ดินในกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกรุงเทพมหานครได้มีการประชุมพิจารณาข้อเสนอของกรุงเทพมหานครและได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดให้มีความเหมาะสมโดยคณะกรรมการจัดสรรที่ดินได้ให้ความเห็นชอบในหลักการดังกล่าวแล้ว กรมที่ดินได้แจ้งว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีประกาศกำหนดประเภท ขนาดของโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ซึ่งได้กำหนดการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย จำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 250 แปลงหรือพื้นที่เกิน 100 ไร่ ต้องจัดทำรายงาน EIA ด้วย

ขณะนี้อยู่ระหว่างรอประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับใช้ กรมที่ดินจึงขอชะลอการแก้ไขข้อกำหนดที่ กทม.เสนอไว้ก่อน

ร่างข้อกำหนดที่เสนอขอแก้ไข ให้โครงการจัดสรรที่ดินใน กรุงเทพมหานครต้องจัดให้มีพื้นที่ชะลอน้ำฝน เพิ่มเติม

“สำหรับโครงการจัดสรรที่ดินที่มีจำนวนที่ดินแปลงย่อย เพื่อจัดจำหน่ายทุกขนาด และอยู่ในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามผังเมืองรวม กรุงเทพมหานครประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ที่ดินประเภทประเภทชนบทและเกษตรกรรม นอกจากจะต้องจัดทำระบบการระบายน้ำตามข้อ 14 แล้ว ยังต้องจัดให้มีวิธีการจัดทำระบบหนองน้ำฝน โดยให้มีค่าสัมประสิทธิ์การไหลนองของน้ำฝนเฉลี่ย (ค่า C) ของน้ำที่จะระบายออกจากพื้นที่โครงการมีค่าไม่เกิน 0.6

การคำนวณและการออกแบบตามความในวรรคแรก ถือเป็นความรับผิดชอบของวิศวกรผู้คำนวณออกแบบที่ต้องดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยต้องลงนามพร้อมส่งสำเนาใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม”

กรุงเทพมหานคร
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

ขอขอบคุณ สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร

*Talingchan
Floating Market*

